

AS7/06 CO:2044217

12 februari 1987.

DISCUSSIE OVER ISLAMITISCH-FUNDAMENTALISME SPITST ZICH TOE IN TURKIJE

De discussie over de dreiging van het islamitisch-fundamentalisme in Turkije is de laatste maanden sterk aangewakkerd door een verscherping van een verbod op het dragen van hoofdoeken door vrouwelijke studenten in collegezalen van universiteiten. Het verbieden van deze uiting van gehoorzaamheid aan de islamitische voorschriften leidde tot talrijke demonstraties en andersoortige protestacties van fundamentalistische groeperingen.

In een reactie hierop wees president EVREN nadrukkelijk op de gevaren van een fundamentalistisch getinte religieuze opleving. Bij monde van premier Turgut OZAL werd Iran gewaarschuwd voor het aanwakkeren van deze sentimenten. De Turkse autoriteiten lijken intussen steeds strenger op te treden tegen islamitische secten, terwijl geestverwanten die opereren vanuit het buitenland (o.a. west-Europa), ook nauwlettend in de gaten gehouden worden.

DISCUSSIE OVER ISLAMITISCH-FUNDAMENTALISME SPITST ZICH TOE IN TURKIJE

In een rondschrijven van de Turkse Raad voor het Hoger Onderwijs (YOK) werd eind vorig jaar het tot dan toe geldende verbod op het dragen van hoofdoeken door vrouwen in collegezalen verscherpt. Dit verbod gold evenzeer het dragen van (linkse) spijkerbroeken en (rechtse) snorren. Met name tegen het hoofdoeken-verbod, geldend voor zowel de carsaf (onder de kin vastgeknoopt) als de turban (halsdoek die ook de haren bedekt), werd door islamitisch-fundamentalistische groeperingen fel geprotesteerd.

Met het opzettelijk overtreden van het verbod en via demonstraties en hongerstakingen werd geprotesteerd tegen deze, wat genoemd werd, inbreuk op de godsdienstvrijheid. Necmettin ERBAKAN, leider van de in 1980 verboden islamitisch fundamentalistische politieke partij MSP*, sprak zich openlijk uit tegen het sluijer-verbod en riep ten overstaan van een uitbundige massa aanhangers op tot de vorming van een islamitisch Turkije. Integratie in de Europese Gemeenschap werd door hem van de hand gewezen. De politie verrichtte tijdens deze manifestatie verschillende arrestaties. Onder de arrestanten bevonden zich ook enkele Iraniers.

Naar aanleiding van deze affaire ontspoon zich in de Turkse media een felle discussie over de gevaren van een oplevend islamitisch-fundamentalisme en de rol die Iran hierbij zou spelen. Sleutelbegrip in deze polemie is het begrip "Irtica", terugkeer naar het Ottomaanse verleden.

Een reactie van de zijde van de Turkse autoriteiten bleef niet uit. President EVREN noemde in een toespraak het religieus fundamentalisme net zo gevaarlijk als het communisme. Hij refereerde aan zuiveringen binnen de strijdkrachten en in het militaire onderwijs, waarbij aanhangers van een zich Fetallah noemende religieuze elite-beweging werden ontslagen.

In de pers werd melding gemaakt van een geheime bijeenkomst van de Nationale Veiligheidsraad o.l.v. stafchef Necdet URUG, in december 1986, waarbij gesproken zou zijn over de groeiende fundamentalistische invloed op de universiteiten en binnen het leger. Waarschijnlijk werd bij die gelegenheid het besluit genomen stringenter op te treden tegen de talrijke secten en andere religieus getinte groeperingen in Turkije, die ook in het verleden weliswaar illegaal waren, doch waartegen nauwelijks actie werd ondernomen.

Weldra werden officiële cijfers bekend van aantallen arrestaties onder aanhangers van religieuze secten. Van de grootste secte, de Suleymanci's, waren inmiddels 471 leden gearresteerd, terwijl nog eens 14.337 arrestatiebevelen klaar lagen. Deze groepering, die ook veel aanhangers telt onder in West-Duitsland woonachtige Turken, staat onder leiding van Kemal KACAR en zou financiële ondersteuning genieten van Saoedi-Arabie. Andere secten en organisaties, waartegen de Turkse politie in toenemende mate optreedt, zijn de Nurcu's (o.l.v. Bekir BERK, wonend in Saoedi-Arabie), "Het Goddelijke Licht", Ankincilar en Hizbut-ul Tahrir.

Omtrent de ernst van de islamitische dreiging openbaarde zich medio januari 1987 een verschil van inzicht tussen EVREN en premier OZAL. De Turkse eerste minister, zelf een gelovig moslim en ooit kandidaat voor de MSP tijdens

*Zie over de MSP (Milli Salamet Partisi, Nationale Heilspartij)
FOCUS 085/05 VERBODEN ULTRA-RECHTSE PARTIJEN IN TURKIJE

parlementsverkiezingen, erkende het gevaar van Irtica, doch noemde het geen directe dreiging. De sociaal-democratische partij van INONU eiste hierop een onderzoek naar de gevaren van het fundamentalisme, wat door OZALS regerende Moederlandpartij (Anap) werd afgewezen. INONU eiste tevens dat Iran duidelijk gemaakt zou worden dat inmenging in Turkse aangelegenheden niet getolereerd zou worden.

Aan deze laatste eis, die ook veelvuldig in de Turkse pers gesteld werd, gaf OZAL wel gehoor. Op 18 januari ontbood hij de Iraanse gezant in Ankara, MOTTAKI, en waarschuwde hem de relaties tussen beide staten niet in gevaar te brengen door het steunen van "onverantwoordelijke elementen" in Turkije.

De Turkse krant Hurriyet meldde op 4 december 1986 onder de kop "KHOMENEYNI's betrokkenheid bij reactionaire activiteiten in Turkije", dat een belangrijke Turks-fundamentalistische leider in West-Duitsland bij een bezoek aan Turkije was opgepakt. Hasan DAMAR, die wordt beschouwd als het brein achter de organisatie Milli Gorus (Nationaal Gezichtspunt)* in West-Duitsland, - de organisatie opereert ook onder Turkse werknemers in Oostenrijk, België en Nederland - bekende na zijn arrestatie dat hij had deelgenomen aan een bijeenkomst in Iran, waar was gesproken over het vestigen van een religieuze staat in Turkije.

DAMAR beschreef de bijeenkomst in Iran als volgt: "Iran nodigde onze organisatie uit om deel te nemen aan een religieuze bijeenkomst. Ik nam eraan deel, samen met Cemaleddin MAPLAN, Ahmet POLAT, Sefer AHMETOGLU en Mustafa OZCELIK. Op vrijdag maakten imams uit alle moslim-landen, inclusief Turkije, eveneens hun opwachting. Ons werd verteld dat de politieke partijen in Turkije blasphemie ondersteunden en dat de Koran het concept van politieke partijen afwijst. Moslims in Europa en Turkije, zo werd ons voorgehouden, zouden geleid kunnen worden door een imam, waarbij het mogelijk zou zijn dat Turkije omgevormd wordt in een islamitische staat."

Op 28 december werd DAMAR veroordeeld tot 2 jaar en 1 maand gevangenisstraf wegens "handelingen die in strijd zijn met het secularisme in Turkije en wegens het beledigen van ATATURK".

Volgens de Turkse regering spelen de fundamentalistische Turken in West-Europa een belangrijke rol bij de opleving van het religieuze fundamentalisme in Turkije. Ankara poogt dit waar mogelijk te verhinderen, bijvoorbeeld door leiders van buiten het land opererende organisaties bij bezoeken aan hun vaderland te arresteren en te verhoren, om zo de doelstellingen en modi operandi van dergelijke "clubs" te achterhalen. De arrestatie van DAMAR en van bijvoorbeeld een andere Milli Gorus-leider, Osmar COSKUN, toont dit aan.

*Daar opererend onder de naam: Verbandes des Islamitische Vereine und Gemeinden E.V. Koln